

Drugi parcijalni pismeni ispit iz predmeta **Analiza III**, 18.01.2013.

1. Izračunati zapreminu tijela koju ravan $z = x + y$ odsijeca od paraboloida $z = x^2 + y^2$.
2. Izračunati krivoliniski integral $I = \oint_c y dx + x^2 dy$ duž krive koja nastaje kao presjek ravni $z = 0$ i cilindra $\frac{x^2}{a^2} + \frac{y^2}{b^2} = \frac{x}{a} + \frac{y}{b}$ orjentisana u pozitivnom smijeru ($a \geq b > 0$).
3. Izračunati površinu dijela lopte $x^2 + y^2 + z^2 = 3a^2$ koja se nalazi ispod parabole $x^2 + y^2 = 2az$ a iznad xOy ravni.
4. Dokazati da je vektorsko polje potencijalno i naći njegov potencijal $\vec{v} = (2x(y^2 + z^2), 2y(x^2 + z^2), 2z(x^2 + y^2))$.

Drugi parcijalni pismeni ispit iz predmeta **Analiza III**, 18.01.2013.

1. Izračunati zapreminu tijela koju ravan $z = x + y$ odsijeca od paraboloida $z = x^2 + y^2$.
2. Izračunati krivoliniski integral $I = \oint_c y dx + x^2 dy$ duž krive koja nastaje kao presjek ravni $z = 0$ i cilindra $\frac{x^2}{a^2} + \frac{y^2}{b^2} = \frac{x}{a} + \frac{y}{b}$ orjentisana u pozitivnom smijeru ($a \geq b > 0$).
3. Izračunati površinu dijela lopte $x^2 + y^2 + z^2 = 3a^2$ koja se nalazi ispod parabole $x^2 + y^2 = 2az$ a iznad xOy ravni.
4. Dokazati da je vektorsko polje potencijalno i naći njegov potencijal $\vec{v} = (2x(y^2 + z^2), 2y(x^2 + z^2), 2z(x^2 + y^2))$.

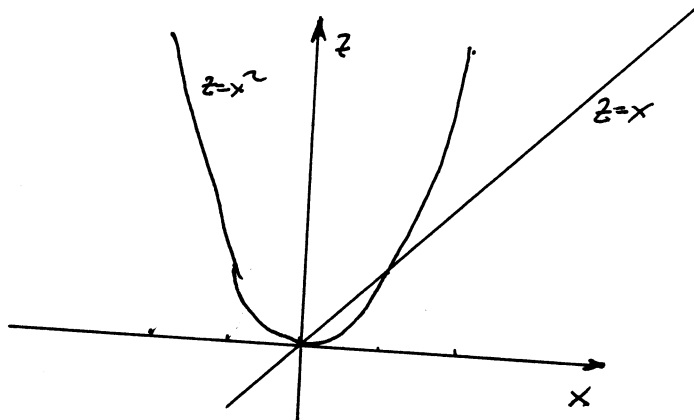
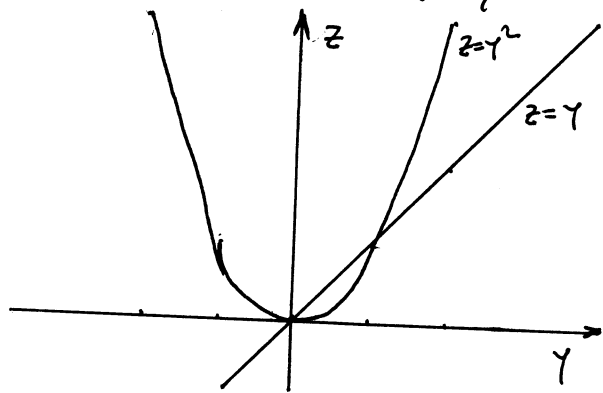
Drugi parcijalni pismeni ispit iz predmeta **Analiza III**, 18.01.2013.

1. Izračunati zapreminu tijela koju ravan $z = x + y$ odsijeca od paraboloida $z = x^2 + y^2$.
2. Izračunati krivoliniski integral $I = \oint_c y dx + x^2 dy$ duž krive koja nastaje kao presjek ravni $z = 0$ i cilindra $\frac{x^2}{a^2} + \frac{y^2}{b^2} = \frac{x}{a} + \frac{y}{b}$ orjentisana u pozitivnom smijeru ($a \geq b > 0$).
3. Izračunati površinu dijela lopte $x^2 + y^2 + z^2 = 3a^2$ koja se nalazi ispod parabole $x^2 + y^2 = 2az$ a iznad xOy ravni.
4. Dokazati da je vektorsko polje potencijalno i naći njegov potencijal $\vec{v} = (2x(y^2 + z^2), 2y(x^2 + z^2), 2z(x^2 + y^2))$.

Zadaci su skinuti sa stranice pf.unze.ba/nabokov.
Za uočene greške pisati na infoarrt@gmail.com

Izračunati zapreminu tijela koju ravan $z=x+y$ odsijeca od paraboloida $z=x^2+y^2$.

Rj. Pogledajmo kako izgleda presjek dubih površina sa yOz i xOz ravnima

Na osnovu ove dijelne slike pokušajte skicirati tijelo u prostoru!

$$V = \iiint_{\Omega} dx dy dz = \iint_D dx dy \int_{x^2+y^2}^{x+y} dz = \iint_D (x+y - (x^2+y^2)) dx dy \quad (\Delta)$$

gdje je D ortogonalna projekcija datog tijela na xOy ravan.
Projekciju presjeka tijela odredujemo na sljedeći način

$$z=x+y$$

$$z=x^2+y^2$$

$$\underline{x+y=x^2+y^2} \Rightarrow x^2-x+y^2-y=0$$

$$x^2-2 \cdot x \cdot \frac{1}{2} + \frac{1}{4} + y^2-2 \cdot y \cdot \frac{1}{2} + \frac{1}{4} = \frac{1}{2}$$

$$D: \left(x-\frac{1}{2}\right)^2 + \left(y-\frac{1}{2}\right)^2 = \frac{1}{2}$$

Ako uvedemo polarne koordinate $x=\frac{1}{2}+r\cos\varphi$, $y=\frac{1}{2}+r\sin\varphi$, $dx dy = r dr d\varphi$

D transformare $\rightarrow D'$

$$D' : \begin{cases} 0 \leq r \leq \frac{1}{\sqrt{2}} \\ 0 \leq \varphi \leq 2\pi \end{cases}$$

$$\stackrel{(*)}{=} \iint_D (-1)(x^2 - x + y^2 - y) dx dy = (-1) \iint_D \left(\left(x - \frac{1}{2}\right)^2 - \left(y - \frac{1}{2}\right)^2 - \frac{1}{2} \right) dx dy =$$

Prinjetras da je $x - \frac{1}{2} = r \cos \varphi$
 $y - \frac{1}{2} = r \sin \varphi$

$$= (-1) \iint_{D'} \left(r^2 - \frac{1}{2}\right) r dr d\varphi = (-1) \int_0^{2\pi} d\varphi \int_0^{\frac{1}{\sqrt{2}}} \left(r^3 - \frac{1}{2}r\right) dr = \dots = \frac{\pi}{8}$$

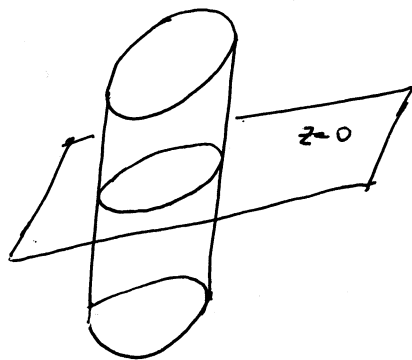
traženo
rešenje

Ⓝ Izračunati krivolinijski integral

$$I = \oint_C y dx + x^2 dy$$

duž krive koja nastaje kao presjek ravni $z=0$ i cilindra $\frac{x^2}{a^2} + \frac{y^2}{b^2} = \frac{x}{a} + \frac{y}{b}$ orijentisana u pozitivnom smjeru ($a \geq b > 0$).

Rj. Za rješavanje zadatka nije nam bitno gdje se cilindar nalazi u prostoru

$$z=0$$

$$\frac{x^2}{a^2} + \frac{y^2}{b^2} = \frac{x}{a} + \frac{y}{b}$$

$$\frac{1}{a^2}(x^2 - ax) + \frac{1}{b^2}(y^2 - by) = 0$$

$$\frac{1}{a^2}\left(x^2 - 2 \cdot x \cdot \frac{a}{2} + \frac{a^2}{4} - \frac{a^2}{4}\right) + \frac{1}{b^2}\left(y^2 - 2 \cdot y \cdot \frac{b}{2} + \frac{b^2}{4} - \frac{b^2}{4}\right) = 0$$

$$\frac{1}{a^2}\left(x - \frac{a}{2}\right)^2 - \frac{1}{4} + \frac{1}{b^2}\left(y - \frac{b}{2}\right)^2 - \frac{1}{4} = 0$$

$$\frac{\left(x - \frac{a}{2}\right)^2}{a^2} + \frac{\left(y - \frac{b}{2}\right)^2}{b^2} = \frac{1}{2} \quad | \cdot 2$$

$$\frac{\left(x - \frac{a}{2}\right)^2}{\frac{a^2}{2}} + \frac{\left(y - \frac{b}{2}\right)^2}{\frac{b^2}{2}} = 1 \quad \text{ovo je elipsa}$$

Elipsa čemo parametrizirati pomoću pooprštenih polarnih koordinata

$$x = \frac{a}{2} + \frac{a}{\sqrt{2}} \cos \varphi$$

$$dx = -\frac{a}{\sqrt{2}} \sin \varphi d\varphi$$

$$y = \frac{b}{2} + \frac{b}{\sqrt{2}} \sin \varphi$$

$$dy = \frac{b}{\sqrt{2}} \cos \varphi d\varphi$$

$$0 \leq \varphi < 2\pi$$

Sad nije teško izračunati dati krivolinijski integral

$$I = \oint_C y dx + x^2 dy = \int_0^{2\pi} \left[\left(\frac{b}{2} + \frac{b}{\sqrt{2}} \sin \varphi \right) \frac{-a}{\sqrt{2}} \sin \varphi + \left(\frac{a}{2} + \frac{a}{\sqrt{2}} \cos \varphi \right)^2 \cdot \frac{b}{\sqrt{2}} \cos \varphi \right] d\varphi$$

$$= \frac{-a}{\sqrt{2}} \int_0^{2\pi} \left(\frac{b}{2} + \frac{b}{\sqrt{2}} \sin \varphi \right) \sin \varphi d\varphi + \frac{b}{\sqrt{2}} \int_0^{2\pi} \left(\frac{a^2}{4} + \frac{a^2}{\sqrt{2}} \cos \varphi + \frac{a^2}{2} \cos^2 \varphi \right) \cos \varphi d\varphi$$

$$= \frac{-ab}{2\sqrt{2}} \int_0^{2\pi} \sin \varphi d\varphi - \frac{ab}{2} \int_0^{2\pi} \underbrace{\sin^2 \varphi}_{\frac{1}{2}(1-\cos 2\varphi)} d\varphi + \frac{a^2 b}{4\sqrt{2}} \int_0^{2\pi} \cos \varphi d\varphi + \frac{a^2 b}{2} \int_0^{2\pi} \underbrace{\cos^2 \varphi}_{\frac{1}{2}(1+\cos 2\varphi)} d\varphi + \frac{a^2 b}{2\sqrt{2}} \int_0^{2\pi} \cos^3 \varphi d\varphi$$

$$= \frac{-ab}{2\sqrt{2}} \cos \varphi \Big|_0^{2\pi} - \frac{ab}{2} \cdot \frac{1}{2} \left(\varphi \Big|_0^{2\pi} - \frac{1}{2} \sin 2\varphi \Big|_0^{2\pi} \right) + 0 + \frac{a^2 b}{2} \cdot \frac{1}{2} \left(\varphi \Big|_0^{2\pi} + \frac{1}{2} \sin 2\varphi \Big|_0^{2\pi} \right) + \frac{a^2 b}{2\sqrt{2}} \int_0^{2\pi} \cos^3 \varphi d\varphi$$

$= 1 - 1 = 0$ $= 0$ $= 0$

$$+ \frac{a^2 b}{2\sqrt{2}} \int_0^{2\pi} \cos^2 \varphi \cos \varphi d\varphi =$$

$$= -\frac{ab\pi}{2} + \frac{a^2 b\pi}{2} + \frac{a^2 b}{2\sqrt{2}} \int_0^{2\pi} \underbrace{(1 - \sin^2 \varphi)}_{=0} d(\sin \varphi)$$

$$= \frac{\pi ab(-1 + a)}{2} = \frac{ab\pi}{2} (a - 1)$$

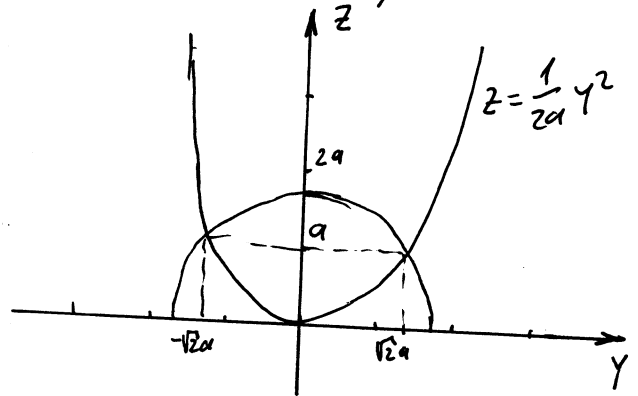
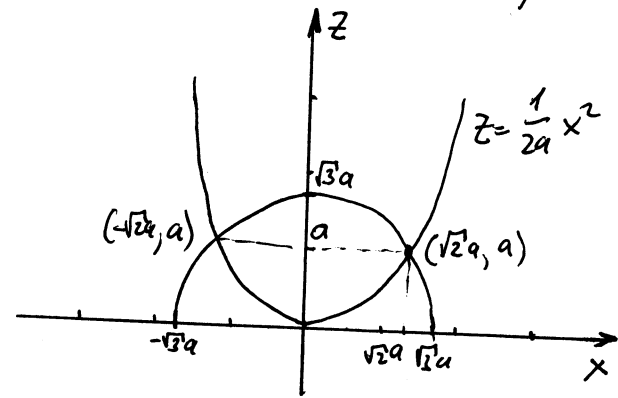
frakcija
vrednosti

$$\begin{aligned} 1 &= \sin^2 \varphi + \cos^2 \varphi \\ \cos 2\varphi &= \cos^2 \varphi - \sin^2 \varphi \\ \hline 1 - \cos 2\varphi &= 2 \sin^2 \varphi \\ \sin^2 \varphi &= \frac{1}{2}(1 - \cos 2\varphi) \\ \hline 1 + \cos 2\varphi &= 2 \cos^2 \varphi \end{aligned}$$

II način: Greenova formula ...

Izračunati površinu dijela lopte $x^2 + y^2 + z^2 = 3a^2$ koja se nalazi ispod parabole $x^2 + y^2 = 2az$ a iznad xOy ravnini.

Rj. Na osnovu skica presjeka datih površina sa xOz i yOz ravninama demo vidjeti kakva tijela su u pitanju.

$$x^2 + z^2 = 3a^2$$

$$x^2 = 2az$$

$$z^2 + 2az - 3a^2 = 0$$

$$D = 4a^2 + 12a^2 = 16a^2$$

$$z_{1,2} = \frac{-2a \pm 4a}{2}$$

$$z_1 = a \quad z_2 = -3a$$

$$P = \iint_S dS$$

površinski integral prve vrste

$$z^2 = 3a^2 - x^2 - y^2$$

$$z = \pm \sqrt{3a^2 - x^2 - y^2}$$

U našem slučaju S je $z = \sqrt{3a^2 - x^2 - y^2}$ i to do one površine koji se nalazi ispod parabole

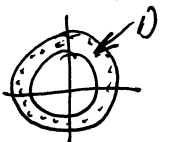
$$P = \iint_S dS = \iint_D \sqrt{1 + (z'_x)^2 + (z'_y)^2} dx dy$$

$$z'_x = \frac{-2x}{2\sqrt{3a^2 - x^2 - y^2}}, \quad z'_y = \frac{-y}{\sqrt{3a^2 - x^2 - y^2}}$$

$$1 + (z'_x)^2 + (z'_y)^2 = 1 + \frac{x^2}{3a^2 - x^2 - y^2} + \frac{y^2}{3a^2 - x^2 - y^2} = \frac{3a^2}{3a^2 - x^2 - y^2}$$

$$P = \sqrt{3}a \iint_D \frac{dx dy}{\sqrt{3a^2 - x^2 - y^2}}$$

gdje je D projekcija površine S na xOy ravan. U našem slučaju

Uvedimo polarne koordinate

$$x = r \cos \varphi$$

$$y = r \sin \varphi$$

$$dx dy = r dr d\varphi$$

$$D \xrightarrow{\text{transformacija}} D' = \begin{cases} \sqrt{2}a \leq r \leq \sqrt{3}a \\ 0 \leq \varphi \leq 2\pi \end{cases}$$

$$x^2 + y^2 = r^2$$

$$\rho = \sqrt{3}a \iint_{D'} \frac{r dr d\varphi}{\sqrt{3a^2 - r^2}} = \sqrt{3}a \int_0^{2\pi} d\varphi \int_{\sqrt{2}a}^{\sqrt{3}a} \frac{r dr}{\sqrt{3a^2 - r^2}} = \left| \begin{array}{l} 3a^2 - r^2 = t^2 \\ -2r dr = 2t dt \\ r \Big|_{\sqrt{2}a}^{\sqrt{3}a} \Rightarrow t \Big|_a^0 \end{array} \right|$$

$$= \sqrt{3}a \int_0^{2\pi} d\varphi \int_0^a \frac{t dt}{t} = 2a^2 \sqrt{3} \pi$$

traženo
rešenje